Vooruit boeren in de Gelderse Vallei

Agrarisch Jongeren Kontakt Stroe/Wekerom

AJK Ederveen

P.J.G.U. WOUDENBERG E.O.

LTO noord GELDERSE VALLEI

Gelderse Vallei

13 gemeenten

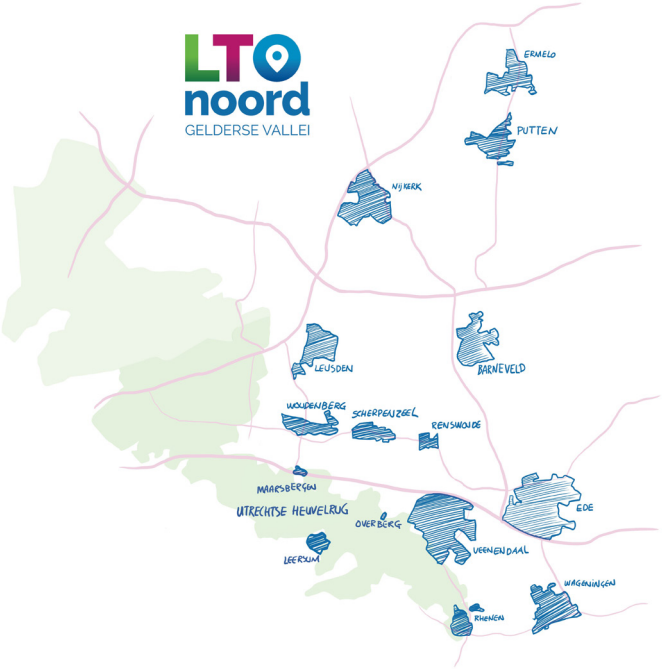

Barneveld

Ermelo

Ede

Nijkerk

Leusden

Renswoude

Putten

Scherpenzeel

Rhenen

Veenendaal

Utrechtse Heuvelrug

Woudenberg

Wageningen

De agrarische sector is een belangrijk fundament voor welvaart en werkgelegenheid in de Gelderse Vallei. De strategische ligging met leveranciers en afnemers dichtbij en een beperkte beschikbaarheid van landbouwgrond heeft juist hier de niet grondgebonden veehouderij doen bloeien. Daar omheen zijn er veel bedrijven tot ontwikkeling gekomen die stalsystemen, verwerkingslijnen en advies leveren aan veehouders over de gehele wereld. Na de 20ste eeuw waarin groei, specialisatie en schaalvergroting tot succes leidde wordt er al 20 jaar wat anders gevraagd door markt en maatschappij. Ook daar is aan voldaan: groepshuisvesting bij kalveren en zeugen, vrije uitloop en biologische kippen, luchtwassers op varkensstallen en emissiearme mestaanwending zijn zo maar enkele voorbeelden.

Ook de komende jaren willen de boeren in de Gelderse Vallei graag een bijdrage leveren aan de welvaart en werkgelegenheid in onze regio, vanzelfsprekend op een manier die past bij de eisen van deze tijd. De diversiteit in de bedrijven zal daarvoor groot blijven: efficiënte bedrijven die produceren tegen een lage kostprijs, biologische veehouders die juist gaan voor een hogere opbrengstprijs of bedrijven die verschillende activiteiten op hun erf combineren, gezamenlijk vormen ze het kloppend hart van het buitengebied. Bedrijven met toekomstperspectief, waar de komende generatie duurzaam kan ondernemen, want ondanks de vergrijzing en gestage afname van het aantal bedrijven, zien we ook veel belangstelling voor onze sector bij jonge mensen. Zij zijn in staat een eigentijdse invulling te geven aan de agrarische sector in de Vallei. Wat daar voor nodig is hebben wij opgeschreven in deze visie.

Regio Foodvalley:

22.324 ha landbouwgrond, 1604 bedrijven, 280.000 vleeskalveren, 22.000 melk- en kalfkoeien, 258.000 vleesvarkens, 7,6 miljoen leghennen, 37.000 melkgeiten.
Bron: WUR 2019

Regio Amersfoort:

20.847 ha landbouwgrond, 1028 bedrijven, 134.000 vleeskalveren, 25.000 melk- en kalfkoeien, 100.000 vleesvarkens, 3,5 miljoen leghennen.
Bron: WUR 2020

Ontwikkelruimte

De veehouderij zal in omvang niet meer toenemen. Woningbouw, infrastructuur en ruimte voor natuur en recreatie beperken de ruimte voor de agrarische sector. Dat betekent echter niet dat individuele bedrijven geen ruimte hebben. Om te kunnen voldoen aan wensen van afnemers en overheden zullen we blijven investeren in onze bedrijven. Moderne huisvesting, emissiebeperkende systemen en automatisering vragen forse investeringen waar een zekere schaal voor nodig is om deze te kunnen terug te verdienen. Bouwblokken moeten deze noodzakelijke ruimte in omvang en vorm bieden. Tegelijkertijd zullen er ook ondernemers zijn die deze stappen niet meer maken en hun bedrijf beeindigen; per saldo zal er niet meer bebouwd oppervlak komen in het buitengebied en nieuwvestiging van agrarische bedrijven is ook niet meer mogelijk. Vrijkomende landbouwgrond van stoppende veehouders moet een agrarische bestemming houden.

Agrarisch ondernemers zijn niet alleen bezig met het financiële rendement op korte termijn. Boeren denken in generaties. Om de continuïteit te waarborgen en de kwetsbaarheid te verminderen is verbreding van het bedrijf een verstandige keuze. Een intensieve agrarische neventak op een in hoofdzaak grondgebonden bedrijf is in onze regio bijvoorbeeld een beproefd recept. Daarnaast is de markt voor recreatie, zorg en detailhandel op de boerderij sterk gegroeid. Vanuit de nabije verstedelijkte gebieden is er veel vraag naar deze bedrijvigheid. Dit soort initiatieven zijn goed voor de leefbaarheid en het verdienvermogen in het buitengebied en versterken de band tussen stad en platteland. Gemeentes in de Gelderse Vallei faciliteren en reguleren dit op eenduidige en positieve wijze.

Functiewijziging

Als de huidige trend zich doorzet zal een deel van de boeren het bedrijf niet overdragen, maar beëindigen. Een ruimhartige regeling voor functiewijziging van vrijkomende agrarische bebouwing is daarom gewenst. Dit komt de ruimtelijke kwaliteit van het buitengebied en de dynamiek van de samenleving ten goede. Ten behoeve van zorgvuldig ruimtegebruik en ter voorkoming van verpaupering door leegstaande niet-functionele gebouwen zal er een regeling moeten komen waarin behoudens waardige gebouwen gemakkelijk een nieuwe lichte bedrijfsfunctie kunnen krijgen. Vanzelfsprekend stelt de gemeente voorwaarden aan de aard, omvang en het karakter van deze activiteiten. Gebouwen die niet behouden kunnen blijven moeten snel worden gesloopt waarbij de sloopmeters op naam worden gesteld. Dit kan ook bedrijven de gelegenheid bieden gefaseerd te stoppen of af te schalen naar een kleiner bedrijf of andere sector.

Een duidelijke ruimte voor ruimte regeling is nodig om het beëindigen van bedrijven mogelijk te maken. Het stroomlijnen van regelingen in de provincies Utrecht en Gelderland is daarbij gewenst. Ook het overdraagbaar maken van sloopmeters over (gemeente)grenzen heen bevordert het daadwerkelijk realiseren van deze optie. Gemeenten moeten duidelijke voorwaarden formuleren en regie voeren over de locatie van de nieuwe woningen waarbij het agrarisch karakter van het buitengebied beschermd wordt, landbouwgrond behouden blijft en bestaande agrarische bedrijven niet gehinderd worden in hun bedrijfsvoering door de komst van deze woningen.

Water en bodem

Landbouwgrond in onze regio is schaars. De Gelderse Vallei bestaat over het algemeen uit een vruchtbare, gemakkelijk te bewerken bodem die vooral benut wordt voor de teelt van voedergewassen. Deze kunnen een uitstekende opbrengst geven, in de meeste jaren zonder dat beregenen noodzakelijk is. Per saldo levert een perceel landbouwgrond op jaarbasis immers netto water aan de omgeving: er valt meer regen op landbouwgrond dan gewassen in het groeiseizoen onttrekken, ook als ze beregend worden. Op de hogere zandgronden is dit laatste soms noodzakelijk. Door onze gewassen op het juiste moment van water te voorzien houden we deze in stand en stellen we zowel de kwaliteit als de kwantiteit van de oogst zeker. Dit is ook milieutechnisch van grote waarde om verspilling van zaaizaad, meststoffen, energie en organische stof te voorkomen: niets is zo slecht voor het milieu als een mislukte teelt. Door de recente droge jaren zijn veel boeren actief aan de slag gegaan met het vasthouden van water. Slim beheer van slootpeilen in de haarvaten van het watersysteem dragen hier aan bij. Ook het verhogen van het bufferend vermogen van de bodem staat in de belangstelling. Minder kerende grondbewerking en het mogen toepassen van meer organische mest en kunstmestvervangers in plaats van kunstmest dragen hier positief aan bij.

Landschap

Boeren bepalen voor een belangrijk deel het landschap in het buitengebied. De afwisseling van natuur, landbouwgrond en bedrijvigheid geven de Gelderse Vallei haar schoonheid. Agrarisch Natuur Collectieven bevorderen en faciliteren de versterking van ons landschap. Wij verwachten dat alle hooggespannen maatschappelijke wensen ook omgezet gaan worden in verdere financiële ondersteuning van agrarisch natuurbeheer. Met een beperkt gebruik van ruimte kunnen akkerranden, houtwallen en losse landschapselementen het landschap verfraaien en de biodiversiteit versterken zonder dat dit de bedrijfsvoering in de weg staat. Daarvoor is het van belang dat boeren de regie houden over deze landschapselementen en ook kunnen gaan verdienen aan het beheer ervan. Met deze Boer Inclusieve Natuur kan in Utrecht bijvoorbeeld prima invulling gegeven worden aan de Groene Contour.

Energie

Het klimaat akkoord van Parijs van 2015 heeft via een Nederlands klimaatakkoord in 2019 geleid tot het maken van plannen in onze regio. Deze plannen beginnen concreet vorm te krijgen. Door de keuze voor het opwekken van grote hoeveelheden stroom via zonnepanelen en windturbines is er ook gekozen voor een ingrijpende impact op het platteland. Dit moet wel op een afgewogen manier gebeuren. Voor een vitale agrarische sector is beschikbaarheid van landbouwgrond van groot belang. Wij verwachten van onze gemeenten dat ze zon-op-dak stimuleren en consistent de zonneladder toepassen. Zonnecentrales op landbouwgrond zijn daarom uitgesloten zolang restlocaties niet benut zijn. Ook zullen obstakels moeten worden weggenomen die het plaatsen van kleine windmolens op het bouwblok of zonnepanelen op staldaken verhinderen. Het rijk zal daarvoor serieus moeten investeren in de infrastructuur. Grote windturbines tot slot zullen ook hun plaats moeten vinden om doelstellingen te halen en tegelijkertijd het buitengebied agrarisch te houden.

Boeren hebben het platteland in de Gelderse Vallei gemaakt tot wat het nu is. Welvarend, mooi en levendig.

Ook de komende decennia willen wij hier aan blijven werken, samen met onze gemeenten.

Voor ons allemaal.

LTO Noord afdeling Gelderse Vallei
Secretariaat LTO Gelderse Vallei, Prinsenweg 28, 3862 PW Nijkerk
m: 06 - 41 69 21 62
e: secretariaat@ltogeldersevallei.nl